

KONSULTASJONER MELLOM STATEN OG KOMMUNESEKTOREN**REFERAT FRA DET
1. KONSULTASJONSMØTET
2. mars 2016**

Saksnr.: 16/309

Tilstede: *Fra staten:* Kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner, finansminister Siv Jensen, statssekretær Grete Ellingsen (KMD), statssekretær Kristin Holm Jensen (KMD), politisk rådgiver Petter Kvinge Tvedt (FIN), Sølve Monica Steffensen (KMD adm.)

Fra KS: Leder Gunn Marit Helgesen, 1. nestleder Mette Gundersen, 2. nestleder Bjørn Arild Gram, Terje Søviknes, Tor Arne Gangsø, Lasse Hansen (adm.) Helge Eide (adm.)

Dato: 2. mars kl. 09.30-11.00

Møteleder: Jan Tore Sanner (KMD)

Referent: Karianne Seim og Helga Aanderaa (KMD)

1. Konsultasjonsmøtet

Kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner innledet med å ønske KS velkommen til konsultasjonsmøtet, og gratulere ledelsen med gjenvalg. Statsråden fremhevet at han så frem til et videre godt samarbeid med KS. KS-leder Gunn Marit Helgesen takket for den gode dialogen med regjeringen.

2. Notat fra TBU av februar 2016 om den økonomiske situasjonen i kommunesektoren

Finansminister Siv Jensen orienterte om den økonomiske situasjonen, herunder arbeidet med statsbudsjettet for 2017. Det kraftige oljeprisfallet, økt arbeidsledighet innenfor oljerelaterte næringer og berørte geografiske områder og flykntingtilstrømming er hovedutfordringer for norsk økonomi. Når det gjelder flyktnings situasjonen må det tas høyde for den store usikkerheten knyttet til forventet antall flyktninger. Utslaget på norsk økonomi av fallet i oljeprisen dempes av at kronekursen har svekket seg kraftig. Svakere krone gir økt inntjening og bedre konkurranseevne for leverandører til oljevirksomheten og andre bedrifter som møter konkurranse fra utlandet. Lavere vekstbidrag fra norsk sokkel er en varig, strukturell endring, og norsk økonomi må omstilles. Regjeringen prioriterer tiltak som kan øke produktiviteten og vekstevnen i økonomien slik at det kan skapes nye arbeidsplasser i næringslivet.

Sanner redegjorde kort for hovedpunktene i TBU-notatet: Driftsresultatet for kommunesektoren viste i 2015 det beste resultatet siden 2006. Dette skyldes både at kommuneopplegget var godt i utgangspunktet, at kommunene har vist god økonomistyring,

og at skatteveksten ble høyere enn anslått. Sanner sa videre at forventningene til tjenester hos befolkningen er høye, og det tar tid for befolkningen å omstille seg strammere budsjetter. Han fremhevet viktigheten av at staten og kommunesektoren har felles forståelse for den økonomiske situasjonen. Helgesen sa at KS deler regjeringens syn på at den økonomiske situasjonen framover er utfordrende.

Helgesen sa deretter at kommunesektoren har oppnådd et godt økonomisk resultat i 2015, bl.a. pga. uforutsett skattevekst de siste månedene. Helgesen understreket imidlertid at forbedringen i netto driftsresultat delvis skyldes at kommuner og fylkeskommuner strammet inn budsjettene tidlig i 2015. Den kraftige økningen av flyktninger og særlig enslige mindreårige asylsøkere vil særlig påvirke kommunesektorens økonomi i tiden fremover. Kommuneøkonomien ved inngangen til 2016 er dermed mer utsatt enn det de økonomiske resultatene for 2015 skulle tilsi.

På forespørsel fra nestleder Mette Gundersen orienterte Jensen nærmere om tiltakspakken for økt sysselsetting som er særlig rettet mot Sør- og Vestlandet. Tiltakspakken ble vedtatt av Stortinget før jul, og rulles nå ut i løpet av 2016. Jensen opplyste at det synes som om at tiltakene gir effekt der de er ment å treffe. Tiltakspakken må imidlertid sees i sammenheng med andre virkemidler i statsbudsjettet.

Helgesen viste til at selv om nedgangen i oljevirksomheten i hovedsak har rammet oljetilknyttede næringer og regioner, er det en mulighet for at arbeidsledigheten brer seg til andre næringer og resten av landet. Samtidig erkjenner KS at det spesielt er Sør- og Vestlandet som er hardest rammet, og at det derfor kan være riktig å målrette tiltakene mot disse regionene. KS påpekte videre at det er store forventninger til tiltakspakken, men at den kan synes å være i for stor grad innrettet mot statlige tiltak. Kommunesektoren har «gryteklare» prosjekter som kan settes i gang raskt, bl.a. prosjekter innenfor vedlikehold i kommunal sektor. Jensen påpekte at det er viktig at tiltakene kan operasjonaliseres raskt. Sanner og Jensen merket seg innspillet.

Gram sa at en årsak til de gode økonomiske resultatene i 2015, var at kommunene tok ned aktiviteten. Gangsø bekreftet det og sa at kommunene la inn de lavere skatteanslagene tidlig i 2015. Kommunene tok ansvaret, reduserte aktiviteten og holdt aktiviteten på det lavere nivået resten av året.

Terje Søviknes sa de gode økonomiske resultatene i kommunesektoren i 2015 vil føre til høye forventninger fra innbyggerne. De økonomiske resultatene skyldes derimot engangseffekter og kan ikke forventes å fortsette. Derfor bør kommunene fortsette å effektivisere og bygge opp egenkapital. Søviknes understreket at det samtidig er viktig at staten og kommunesektoren hjelper hverandre med å dempe forventningen om økte tjenester.

2. Notat fra TBU av februar 2016 om demografisk utvikling og kommunesektorens utgifter - sammendrag

Sanner viste til at oppdaterte anslag for merutgifter knyttet til demografisk utvikling for 2016 er vel 300 mill. kroner lavere enn anslaget TBU la fram i mars i fjor.

3. Innspill fra KS til regjeringens arbeid med budsjettet for 2017

Flyktnings situasjonen og bosetting av enslige mindreårige

Helgesen viste til "integreringsforliket" 16.12.2015 der det fremgår at regjeringen i samarbeid med KS skal lage en oversikt over kommunesektorens økte kostnader. KS viste videre til at den sterke økningen i antall asylsøkere medfører en vesentlig utfordring for kommunesektoren, herunder veksten i bosettinger og behovet for integreringstiltak. KS påpekte også at antallet mindreårige asylsøkere som skal bosettes i norske kommuner har økt dramatisk fra 2015 til 2016, og at det er behov for å sikre nær dialog mellom KS og staten. Det var enighet på møtet om at saken følges nærmere opp i dialog med Justis- og beredskapsdepartementet, som fagansvarlig på innvandrings- og integreringsfeltet.

Det ble videre besluttet at KMD sammen med KS inviterer til et dialogmøte med kommunene for å drøfte den alvorlige flyktnings situasjonen etter påske. Tilsvarende møte ble avholdt 25. november 2015.

Utfordringer på samferdselsområdet

Helgesen tok opp behovet for å satse på økonomiske tiltak som kan bidra til å gjennomføre «det grønne skiftet», samt behovet for å økt satsning på kollektivtransport i de store bykommunene. KS understreket også at det er utfordringer på samferdselsområdet knyttet til vedlikeholdsetterslep på fylkesveier, noe som er et etterslep som lå der allerede da fylkeskommunene overtok ansvaret for de statlige veiene. Søviknes tok opp at ferjestrekningene nå er ute på anbudsrunder med 35 pst kostnadsvekst i bunn – i tillegg kommer kostnader til «det grønne skiftet». Det er en utfordring for fylkeskommunene, i tillegg til vedlikeholdsetterslepet.

Klimatilpasning og naturskade

Helgesen orienterte kort om utfordringene kommunene står overfor knyttet til klimatilpasning og naturskader. Helgesen påpekte at det bevilges betydelig mer til reparasjon og sikringstiltak enn til forebygging av hendelser.

Merverdiavgiftskompensasjonsregelverket

Helgesen innledet med at det er en stor bekymring i kommunesektoren knyttet til Skattedirektoratets tolkning av MVA-kompensasjonsregelverket. Helgesen viste videre til de pågående prosesser mellom enkeltkommuner og Skattedirektoratet om MVA-kompensasjon knyttet til helse- og sosialboliger, kulturhus og kollektivtrafikk. Gram tok opp behovet for å se på hvordan Skattedirektoratet tolker regelverket spesielt knyttet til sosialboliger. Kommunene vil til enhver tid måtte legge til rette for fleksibel bruk av denne type boliger ut fra det gjeldende behovet.

Jensen understreket at departementet ikke kan kommentere anvendelsen av MVA-avgiftskompensasjonsregelverket i konkrete enkeltsaker. FIN kan kun uttale seg om det generelle syn på fortolkningen av kompensasjonsloven. Når det gjelder kulturhus opplyste Jensen at det, i samarbeid med Kulturdepartementet, foretas en gjennomgang av konkurransebegrensningsregelen. Formålet med gjennomgangen er blant annet å få avklart hvilke rammer EØS-avtalen setter i forhold til forståelsen av bestemmelsen. Når dette arbeidet er avsluttet, vil det vurderes eventuelle justeringer i regelverket.

Finansreguleringer av lån til kommunesektoren

Helgesen sa at markedsrentene for lån til kommuner og fylkeskommuner økte markant gjennom 2015 selv om pengemarkedsrentene i Norge falt og at aktørene i markedet særlig

pekte på kravet til 20 prosent kapitalvekting og Kommunalbankens egenkapitalsituasjon som årsak til økningen. Søviknes understreket at lån har blitt billigere for alle andre aktører men dyrere for kommunesektoren og at det er derfor, særlig større kommuner, tar opp kortsiktige lån. Det ble bekreftet av Gangsø som sa at kommunene vil selvsagt finne de låneløsningene som gir minst kostnader for at det ikke skal gå utover tjenestetilbudet i kommunene.

Jensen viste til at Finansdepartementet vil komme med en vurdering av kriteriene i EØS-regelverket for vekting av kommunelån ved beregninger av kapitalkrav for banker og forsikringsselskaper i Finansmarkedsmeldingen nå i vår.

5. Økt samhandling mellom statlig og kommunal sektor om digitalisering

Sanner orienterte om arbeidet med digital agenda og utrulling av digital postkasse. Sanner påpekte at det er store gevinster å hente gjennom digitalisering av offentlige tjenester – både i statlig og kommunal sektor. Det er viktig å få framdrift i dialogen om modeller for finansiering

Helgesen påpekte at digitaliseringsarbeidet i kommunene forsinkes av at staten er sektororientert i sitt arbeid med IKT-løsninger. Det er et viktig at kommunene og staten er godt koordinert i dette arbeidet. Det ble enighet om å se nærmere på de to skisserte hovedmodellene for å finansiere investeringene i fellesskap. Helgesen signaliserte at KS vil delta konstruktivt i arbeidet framover.

6. Involvering av kommunesektoren i arbeidet med statlige lovutredninger rettet mot kommunesektoren

Det ble ikke knyttet kommentarer til dette punktet.

7. Kostnadsberegningssaker

Det ble ikke knyttet kommentarer til dette punktet.

8. Bilaterale avtaler

Det ble ikke knyttet kommentarer til dette punktet.

Eventuelt

Endring i regelverk for verker og bruk

På forespørsel fra Helgesen viste Jensen til at høringen av forslag til endringer i regelverket hadde frist i september 2015, og at det ikke er endelig tatt stilling til hvordan saken følges opp.

Sanner takket for møtet.